

Notă informativă
la proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului național privind asigurarea
drepturilor omului pentru anii 2024-2027

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Prezentul proiect de hotărâre de Guvern a fost elaborat de către Cancelaria de Stat.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Asigurarea respectării, protejării și exercitării depline a drepturilor omului constituie un imperativ al societăților care tind spre bunăstare, pace și consolidarea statului de drept. Republica Moldova asumat angajamentul pentru respectarea valorilor fundamentale care vizează drepturile omului atunci când a ratificat majoritatea tratatelor internaționale în domeniu. Pentru a asigura respectarea acestora și, respectiv, a-și îndeplini obligațiile asumate, autoritățile naționale elaborează documente de politici în domeniul drepturilor omului care stabilesc direcțiile de activitate ale actorilor naționali în vederea garantării și realizării drepturilor omului, pe întreg spectru al acestora și în deplina lor măsură.

În perioada anilor 2004-2022, Republica Moldova a implementat 3 documente de politici în domeniul vizat, ultimul dintre ele fiind Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 (în continuare – PNADO), aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr 89/2018.

La baza PNADO au stat recomandările internaționale în domeniul drepturilor omului adresate Republicii Moldova de către organele de monitorizare ale ONU, CoE, OSCE și ale altor organizații internaționale. În particular, PNADO a vizat recomandările Consiliului ONU pentru drepturile omului - acceptate de Republica Moldova ca urmare a celui de-al II-lea ciclu al Evaluării Periodice Universale în domeniul drepturilor omului, exercițiu care a avut loc la Geneva, în noiembrie 2016.

Totodată, în anul 2015, Republica Moldova împreună cu alte 192 de state membre ale ONU s-au angajat să pună în aplicare Agenda pentru Dezvoltare Durabilă 2030, aprobată prin Declarația summit-ului ONU privind dezvoltarea durabilă, care a avut loc la New York în data de 25 septembrie 2015. În acest sens, la elaborarea PNADO au fost luate în considerare Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) incluse în Agenda 2030. Agenda oferă o nouă abordare de dezvoltare, axându-se pe promovarea drepturilor omului sub toate aspectele.

Evaluarea externă a implementării PNADO, efectuată de experți independenți, a constatat că acesta a fost realizat la nivel mediu, în unele domenii fiind înregistrate succese majore, iar în altele – doar progrese minore. Pe unele domenii de intervenție au fost înregistrat lipse de progrese.

Domeniile de intervenție ale PNADO: 7 „Egalitatea de gen și violența în familie”, 3 „Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane”, 11 „Drepturile copilului” au înregistrat cele mai mari progrese în realizare, în timp ce domeniile: 2 „Sistemul național de justiție”, 5 „Transparență și accesul la informație”, 9 „Dreptul la sănătate”, 12 „Drepturile persoanelor tinere”, 13 „Drepturile persoanelor vârstnice”, 15 „Drepturile minorităților” au înregistrat cele mai modeste progrese. Alte domenii au înregistrat progrese medii și relativ bune: 1 „Armonizarea cadrului normativ național cu standardele internaționale”, 4 „Instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului”, 6 „Nediscriminarea și egalitatea”, 8 „Dreptul la educație”, 10 „Dreptul la muncă și protecție socială”, 14 „Drepturile persoanelor cu dizabilități”.

Astfel, a fost constatat că dacă la nivel de acțiuni și indicatori de monitorizare rata de realizare a PNADO este relativ bună (27,5% realizate și 38,4% realizate parțial), atunci la nivel de indicatori de impact (de rezultat) rata de realizare a PNADO este mai scăzută (10,5% atinse și 25,4% atinse parțial).

În urma evaluării a fost constatat și recomandată elaborarea unui nou document de politici publice distinct în domeniul drepturilor omului. Acesta e necesar pentru a menține nivelul de angajament al factorilor relevanți în soluționarea problemelor din domeniu, pentru a spori capacitățile de răspuns la provocările actuale și a avansa în realizarea obiectivului creării statului de drept.

Totodată, aprobarea Programului este una dintre recomandările Comisiei Europene în Raportul pe anul 2023 privind Republica Moldova și politica de extindere a Uniunii Europene și este prevăzut în Planului național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 829/2023.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul nu are drept scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului

Proiectul hotărârii de Guvern prevede aprobarea Programului național privind asigurarea drepturilor omului pentru anii 2024-2027, precum și a Planului de acțiuni pentru anii 2024-2027 privind implementarea acestuia. Scopul proiectului Programului este de a îmbunătăți calitatea vieții în Republica Moldova, astfel încât fiecare persoană să își trăiască viața cu demnitate, iar aspirațiile și activitățile oamenilor să fie la baza eforturilor de dezvoltare la nivel național și local.

Autoritățile responsabile de implementarea prevederilor Programului și ale Planului de acțiuni nominalizate vor prezenta, semestrial și anual (până la 15 iulie și, respectiv, 31 ianuarie), Secretariatului permanent al Consiliului național pentru drepturile omului informația privind gradul de implementare a acestora.

Secretariatul permanent al Consiliului național pentru drepturile omului va coordona și va monitoriza procesul de implementare a Programului și a Planului de acțiuni nominalizate și va prezenta Guvernului anual, până la data de 31 martie, un raport național privind nivelul și modul de realizare a acțiunilor planificate.

Proiectul *Programului* a fost elaborat conform prevederilor *Hotărârii Guvernului nr.386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice* și conține analiza situației existente în domeniul drepturilor omului, stabilește obiectivele generale și specifice care derivă din prioritățile *Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova Europeană 2030"*, estimează impactul și costurile implementării obiectivelor, precum și riscurile de implementare.

De asemenea, *Programul* stabilește autoritățile și instituțiile responsabile de implementare, precum și procedurile de monitorizare, evaluare și raportare.

Programul are determinate 2 priorități:

1. Drepturile omului, care, prin consensul dintre autoritățile publice, societatea civilă și instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului, sunt prezentate în ordine aleatorie, conștientizând prioritatea fiecărui dintre drepturile abordate.
2. Cadrul de politici publice și mecanisme instituționale de asumare, implementare, coordonare și monitorizare a angajamentelor statutului în domeniul drepturilor omului.

Programul conține 14 Obiective Generale:

1. Sistemul de justiție și organele de drept asigură procese echitabile și proceduri efective, cu respectarea drepturilor omului, în special pentru grupurile vulnerabile.
2. Tortura și relele tratamente sunt eradicate.
3. Sistemul de învățământ este incluziv și asigură educație bazată pe drepturile omului.
4. Dreptul la cel mai înalt standard de sănătate asigurat.
5. Dreptul la securitate socială pentru toate persoanele în situații de risc și vulnerabilitate asigurat.
6. Dreptul la locuință, apă și sanitație este asigurat, cu accent pe grupurile vulnerabile.
7. Autoritățile publice promovează și asigură realizarea progresivă a dreptului la un mediu ambiant sănătos și durabil.
8. Demnitate umană inerentă, tratament echitabil și nediscriminatoriu asigurat.
9. Dreptul la muncă și remunerare echitabilă a femeilor și bărbaților asigurat, munca forțată eradicată.
10. Documentarea, capacitatea juridică, protecția vieții private și a datelor cu caracter personal asigurată.
11. Libertatea de întrunire, asociere, conștiință și religie sunt respectate, protejate și facilitate.
12. Drepturi culturale asigurate.
13. Cadrul de politici publice în domeniul drepturilor omului consolidat către 2027.
14. Mecanismul instituțional consolidat și eficient în domeniul drepturilor omului.

Activitățile incluse în *Planul de acțiuni* au fost formulate în vederea realizării Obiectivelor generale și rezultatelor așteptate ale *Programului*.

În temeiul art. 56, alin. (3) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, pentru a asigura protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, se propune intrarea în vigoare a actului normativ la data publicării.

5. Fundamentarea economico-financiară

Proiectul stabilește că finanțarea acțiunilor prevăzute Planul de acțiuni, se va efectua din contul și în limitele bugetului aprobat de către autoritățile publice conform cadrului bugetar pe termen mediu, precum și din surse externe ale partenerilor: Oficiul ONU pentru Drepturile Omului, Guvernul României, Guvernul Suediei etc.

Valoarea totală estimativă a mijloacelor financiare necesare pentru realizarea Programului și implementarea Planului de acțiuni este de **4303394 mii lei**:

- (i) din Bugetul Public Național - **4033100 mii lei**, din care 3192081 mii lei sunt planificate în CBTM 2024-2026, iar 840556 mii lei urmează a fi planificate în următoarele exerciții de planificare bugetară;
- (ii) din sursele partenerilor de dezvoltare - **270294 mii lei**, din care 220184 mii sunt din surse identificate, iar 50109 mii lei urmează a fi identificate.

Sursa de finanțare	Costuri, mii lei	Costuri pe ani, mii lei			
		2024	2025	2026	2027
Mijloace bugetare planificate	3192081	1031159	1157552	1003370	0
Mijloace din surse externe identificate	220184	81407	122743	13892	2142
Mijloace bugetare neplanificate	463	0	178	284	0
Mijloace din surse externe neidentificate	50109	8446	14897	15547	11219
Mijloace financiare în afara CBTM 2024-2026	840556	0	0	0	840556
Costuri totale PNADO 2024-2027	4303394	1121013	1295371	1033093	853917

Pe obiectivele generale ale Programului, cheltuielile se repartizează după cum urmează:

mii lei

Obiectiv general	Cost total, mii lei	2024	2025	2026	2027
Prioritatea I	4299711.3	1119687.4	1294772.5	1031794.2	853457.3
Obiectiv general 1	14135.2	2547.5	4013.7	3944.7	3629.2
Obiectiv general 2	23991.0	3577.4	7295.7	8307.3	4810.5
Obiectiv general 3	839661.0	239347.4	392033.7	104024.4	104255.6
Obiectiv general 4	76894.7	11954.9	21787.5	31526.6	11625.8
Obiectiv general 5	2905244.6	725614.1	726592.3	726519.1	726519.1
Obiectiv general 6	75185.0	25109.1	25075.8	25000.0	0.0
Obiectiv general 7	279.0	181.5	97.5	0.0	0.0
Obiectiv general 8	3216.2	880.4	758.2	788.8	788.8
Obiectiv general 9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Obiectiv general 10	827.3	54.6	299.5	236.6	236.6
Obiectiv general 11	2872.4	1120.5	568.7	591.6	591.6
Obiectiv general 12	357405.0	109300.0	116250.0	130855.0	1000.0
Prioritatea II	3682.3	1325.6	598.2	1298.9	459.5
Obiectiv general 13	1552.3	0.0	318.4	1036.6	197.2
Obiectiv general 14	2130.0	1325.6	279.8	262.3	262.3

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Nu vor fi operate modificări la cadrul normativ în vigoare.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Programul a fost supus consultărilor publice cu actorii guvernamentali, societatea civilă, parteneri de dezvoltare în perioada iunie-decembrie 2023. Pentru elaborarea Programului și a Planului de acțiuni în vederea implementării acestuia a fost constituit un grup de lucru, format din reprezentanți ai autorităților publice centrale, societății civile și partenerilor de dezvoltare (Ordinul Cancelariei de Stat nr. 87 din 31 iulie 2023). Au avut loc consultări: la 12 septembrie 2023 (ședința Grupului de lucru, a fost consultat Conceptul), 27.10.2023, 30.10.2023, 31.10.2023, 01.11.2023,

02.11.2023 și 4 noiembrie 2024 (consultări cu autoritățile și societatea civilă privind elaborarea Programului), 10.11.2023 (ședința Grupului de lucru, a fost consultat primul proiect al Programului). Consultarea on-line cu Grupul de lucru a Programului și Planului de acțiuni a avut loc în perioada 19 decembrie 2023 – 5 ianuarie 2024. Conceptul Programului și anunțul privind inițierea elaborării acestuia au fost plasate pe www.particip.gov.md. În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și actele normative în domeniul transparenței în procesul decizional, proiectul se plasează pe pagina oficială web a Cancelariei de Stat la compartimentul „Transparența decizională”, precum și pe platforma guvernamentală www.particip.gov.md. Totodată, proiectul va fi remis pentru avizare instituțiilor de resort, organizațiilor societății civile și partenerilor de dezvoltare relevanți.

Secretar de stat al Guvernului

Ana CALINICI